

O Çocuk O  
insandır

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّم عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

*Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.*

Aşağıdaki satırları özellikle yeni anne olmuş hanım ve yeni baba olmuş delikanlı kardeşlerime ithaf ediyorum. Elbette daha önce annelik veya babalık hazzına kavuşmuş kimseler de bunları okuyacaklardır ama büyük ümmetimiz için gelecek vaat eden çocuk yetiştirmeyi isteyen bütün ebeveynlerin ifadelerimizden çokça istifade edeceklerini zannediyoruz.

Bu satırlarda çocuk eğitimiyle ilgili prensiplerden söz etmeyeceğiz; bir insan olarak çocuğun aslını anlamamıza yardım edecek cümlelerdir bahsedeceklerimiz.

Üç aylık bir bebek, yetmiş yaşında bir insanın aslıdır. İnsan üç aylık bebekken konuşamaz, yiyemez, yürüyemez, büyük insanlarda görülebilen hemen hiçbir özelliği gösteremez. Gelin görün ki üç aylık bebek ile yetmiş yaşındaki insan, öz itibarıyla aynıdır. Sadece fonksiyonları henüz kıvamına gelmemiş, eliyle ağzına kaşık götürecek, derdi olunca ifade edebilecek olgunluğa erişmemiştir. Fakat inceleyecek olsak insanın bebeklik hâlinde de daha sonra yapacağı işlerin yeteneklerini öz olarak barındırdığını görürüz.

Allah Teâlâ'nın kitabı Kur'an'da 'insan böyledir' minvalinde tanıttığı özellikler, bizim çocuklarımız için de geçerli prensiplerdir. Genç anne-baba kardeşlerim şayet Allah'ın tanıttığı insanı tanırlar, onun ayetlerde tanıttığı insanı bilirlerse çocuğun yaramaz olup olmadığı, güzelliği veya çirkinliği, ağladığı veya güldüğü, mızımlığı veya yaramazlığı gibi durumlardan dolayı kendilerini helak etmezler. Bu gibi nedenlerle umutsuz, ürkek olmazlar. Şahsen bir erkek olarak anneleri tam manasıyla anlayabileceğimi söyleyemem elbette, söylesem de isabetli olmaz. Lâkin annelere, özellikle genç annelere, şunu söyleyebilirim: Bebeğinizi kucağınıza aldığınızda ya da büyümüş çocuğunuzla ilgilendiğiniz esnada tabii ki hissiyatınız, yeryüzünü güzellikle doldurabilecek çapta tatlı duygulardan ibarettir. Doğal olan böyledir, zaten anneler böyle oldukları için biz bugün dünyadayız.

Ancak genç anne kardeşlerim ve yarın anne olacak adaylar, bakınız, sizin kucağınıza aldığınız o bebek, yarının büyük insanıdır. Henüz kundaktayken bile sizi görünce tatlı tatlı gülümseyen o bebek, insanlık karakteri olarak bünyesine yüklenen özelliklerden, sırf sizi gördüğünde gülecek kadar sevimli olabiliyor diye vazgeçmeyecektir. Aşağıda sözünü edeceğimiz karakter özelliklerini o sevgi dolu, tatlı mı tatlı çocuk da taşımaktadır. Anne-baba her şeye rağmen ciddi eğitime tâbi tutmak, elinden geleni yapmak, her türlü tedbiri almak suretiyle vazifesini yerine getirerek Allah'ın razı olduğu anne/baba olacak ve gerisi için yine Allah'ın kaderine teslim olacaktır.

Yapabileceğimiz başka bir şey yoktur.

Bu sebeple bütün anne-babaların, çocukların adeta insan delirtmek için yaratılmış gibi durduğu zamanımızda asla umutsuz olmamalarını, ürkmemelerini hararetle tavsiye ederim. En çılgın, yaramaz çocuğun anne-babasına da aynı tavsiyeyi veriyorum: Asla umutsuz olmayın. Ve siz Allah'ın razı olacağı minvalde görevinizi yapın, çocuğunuzda aradığınızı bulamasanız bile Allah'ta bulacaksınız emelinizi. Allah'ta bulduktan sonra da artık dert edecek bir şeyiniz kalmayacaktır.

Nuh aleyhisselam aradığını çocuğunda bulamadı; ama Allah'ta buldu. Ondan daha değerli olmak şöyle dursun, yanına yaşayabilecek bir kimliğimiz var mı ki daha iyi, orijinal kıvamda bir çocuğu peşinen hak ettiğimizi düşünebilelim? Elbette çocuğumuzun en iyi kimlik ve karakterde olmasını ister, bu uğurda çalışıp çırpınır ve dualar ederiz ama içimizdeki hasretleri Allah'tan başkasının gideremeyeceğini de bilerek yaparız bunları.

Anne-babalarla görüşme ve istişarelerimde şahit olduğum odur ki insanlar ancak Allah'ın gidermeye kudretinin olduğu hasretleri çocuklarından bulmaya çalışmaktadırlar. "Okulu bitirdi, şimdi aradığımızı

çocuğumuzda bulacağız” diye düşünüyorlar, olmuyor. Askere gidip dönünce olur diye düşünüyorlar, olmuyor. Üniversiteden sonra deniyor, olmuyor. Evlendiriliyor, bitmiyor. Çocuğu oluyor... Aranan yine bulunamıyor. Çünkü bu fani dünya, aradığını bulma yeri değildir; araya araya ömür bitirme yeridir. Cennet ise Allah’ın izniyle aradığımız gerçek güzellikleri sonsuza dek bulabileceğimiz yerdir.

Annelik ve babalık, dünyada insan yaratılması için Allah’ın kurduğu bir düzendir. Allah’ın anneliğe ve babalığa verdiği değer cennetten başka hiçbir şeyle karşılaştırılamayacak kadar üstündür. Tabii ki çocuklarımız elimizi öpen, önümüzde saygılı, bizi Allah’a mahcup etmeyecek işler yapan kimseler olmalıdır; otuz, kırk sene bu emel uğrunda çalışmamız gayet doğal bir beklentidir.

Ancak şunu bilmek zorundayız ki neticede doğurup büyüttüğümüz bir insandır, insanın da belli özellikleri vardır ve bunları Allah’a karşı bile kullanabilir, şımarıp nazlanabilir -anne ve babasına karşı niye böyle olmasın. İyiyi, kaliteliyi, güzeli aramak ve bunu gerçekleştirme uğrunda çabalamak başka, çabalamamızın sonuç vereceğini garanti bilmek başkadır. Bizim emellerimiz uğrunda ettiğimiz duaları -üstelik bizim dualarımızın seviyesinden çok daha yüksek kalitede seviyelerle- peygamberler de etmişlerdi ama onların bile her duaları kabul edilmedi. İbrahim aleyhisselam gibi özel bir peygamber, “Rabbim, zürriyetimi peygamberlerin peşinden giden salih kimseler yap” dediğinde Allah, herkesin öyle olmayacağını haber vermişti. Arzu, heyecan, çalışma, dua elbette şarttır fakat sonuç Allah’ın elindedir. Dünya, âlimlerden zalimlerin doğduğu bir yerdir. Zalimlerden de âlimler çıkabilir.

Bedeni, ruhu, arzularıyla insan doğuruyoruz. Bu insan, Allah’ın en mükemmel ve değerli varlığıdır. Öyle ki bir insan için anne olanın ayağı altına cennet verilmekte, insan da annesinin ayağına kapanırsa cenneti kazanabileceğiyle uyarılmaktadır. Fakat diğer taraftan nice anneler, peygamber eşi olmalarına rağmen, çocukları için matem tutmak zorunda kaldıkları bir hayat yaşamışlardır. On binlerce senedir dünyada yaşayan insanın macerası boyunca milyonlarca kötü, sapık kimseyi onlar gibi kötü kişiler doğurup büyütmiş değildir. Faziletli, âlim, abid, zahid insanlardan da kötü kişiler doğabilir çünkü burası dünyadır.

Anneler ve babalar, unutmayın; siz düşününüzü havz-ı kevser kenarında değil, dünyanın bir salonunda yaptınız. Bu düşününüzden cennet hurisi saflığında bir meyve çıkması şart değildir. Ama olur mu? Olabilir. Sen sonuna kadar onu bekleyeceksin, Allah senin kaderine çilesi çekilecek bir çocuk yazdıysa da itiraz etmeyeceksin; zaten etsen kime edebilirsin? Öyle sanıyorum ki hayalci anne-babalar, ‘iyi diploması olursa çocuğumun bahtı da iyi olur’ bakışı yüzünden çok üzülmemektedirler. Zira sonuçta diplomanın insanı ‘iyi’ yapmakta yeterli olmadığı, sadece meslek sahibi yaptığını bütün çıplaklığıyla görmektedirler. Bir âlimi nikâhta bol bol dua ettirmekle o evlilikten doğacak çocukların müthiş profillerde olacağını peşinen ve hazırcı düşünmek kolaycılık olduğu gibi sonradan hüsrana yaşatabilir. Nikâhını bu ümmetin en büyük isimlerinin, Ömer ve Ebû Bekir -radiyallahu anhümâ- gibi yıldızların kıydığı niceleri, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ümmetinin baş belası olmuşlar, olabilmişlerdir.

Fakat üzerine düşeni yapan anne-baba kahrolmaz. Üzülür, esef eder ama kendini yiyip bitirmez. O noktada insan, çocuğundan bulamadığını Rabbinin kapısına bağladığı ümit ipinden bulacağını bilir. Zaten rahatlatan da budur. Sözelimi dünyada servet sahibi olamadığını ama cennette büyük varlıklara malik olacağını düşünmek gibidir bu. Evimizdeki, bizimle aynı yemek sofrasına oturan, elinden tutup okula götürdüğümüz çocuk bize Allah’ın bahsettiği *insandır*. Allah nasıl bahsetmektedir insandan?

كَأَلَا إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنَاطِفٍ

“İnsan azgındır!”

Evet, bu cümle Firavun ve Ebû Cehil gibiler için söylenmektedir ancak onlar da günün birinde iki-üç kilogramlık çocuk olarak doğmuşlar, büyüyüp bu söze muhatap olmuşlardı. Çocuklarımızı elbette her birinin evliyadan olması ümidiyle büyütür, bu uğurda gayret ederiz lâkin Allah'ın insan karakteri hakkındaki buyruklarını zihnimizden sonsuza dek çıkarmadan... Kibir, ucu, haset veya başka nedenle azgınlaşabilecek insanı, yarınını Allah'tan başkasının bilmediğinin bilinciyle büyütmek gerekir. Her anne-baba evladını gayreti, heyecanı, iyi örneği, güzel çevre oluşturması gibi sebeplerle iyiye doğru yönlendirir. Allah'ın yardımıyla bu gayretin karşılığını da bulacağını düşünmesi doğaldır, normaldir, doğrudur. Ama hedefin ne kadar tutacağını sadece Allah bilir.

Kur'an-ı Kerim her doğan insanın zalim olabileceği, cahillik edebileceği, kâfirliğe kayabileceğini haber vermektedir. Bu ihtimaller hep başkalarının çocukları için geçerli olacak değildir, risk hepimiz adına vardır. Olmasını asla istemeyiz; kırk sene boyunca uykumuzdan feragat edip rahatımızın bozulmasına razı oluruz belki ama ihtimal var mıdır? Vardır. Sözelimi 5 yaşındaki çocuğumuz, 4 yaşındaki kardeşine cimri bir davranış, haset ettiği bir tavır gösteriyor olabilir. Bunda şaşılacak ya da beklenmedik hiçbir şey yoktur. İsrâ suresinin 100. ayeti bunu söyler:

وَكَانَ الْإِنْسَانُ قَتُورًا

*"İnsan çok cimridir."*

Yaratılışında cimrilik bulunan insanlar arasında az sayıda kişinin cömert olacağı, ancak bu az sayıdakilerin 'cennette buradakinden daha iyi nimetler bulabilme' ümidiyle davranıp eli açık olabileceği haber verilmiştir. Rabbimiz insanın karakterini böylece tanıtmıştır. Müdür olduğu makamda çalışanlarına işkence eden birine şahit olduğumuzda 'İnsan böyle işte...' deyip bir nevi doğal karşılayabiliyoruz da o kişinin çocukluğunda kendinden küçük kardeşini dövüp zalimleşebileceğini niye tahmin etmeyelim? İşte o çocuk, o insandır. İnsanların gaddarlığı, ah u vah ederek bahsettiğimiz haşinlikleri tam olarak anaokuluna giden ve günün birinde büyüyünce bahsedeceğimiz kimseler değil mi? Otuz sene sonrasının sokaklarda, caddelerdeki insanları olacak onlardır; yere çöp attığı, trafik kurallarını ihlal ettiği için eleştirilenler...

Ürkmemiz, umutsuz olmamız için değil, bilakis gerçeği önceden bilirsek ürkmeyeceğimiz, umutsuz olmayacağımız temennisiyle bahsettiğimiz bu hakikatler insanın çocukken oyuncak paylaşmamak hâlinde dışarı vuran tabiatının, büyüdüğünde parayı paylaşmamak şeklinde meydana gelmesinden ibarettir. Bir zamanlar henüz ergenliğine bile yıllar varken futbolda top yüzünden kavga eden kişiler, günü gelince babalarının mirası sebebiyle tartışır; iki manzara da aynı insanlar tarafından ortaya konmuştur ve ikisi de insan tabiatının neticesidir. Anne-babalar olarak bebekliğinde büyüttüğümüz, işte bu henüz açılmamış pakettir. Bunu bilip hareket etmediğimizde şeytan, karşılaşacağımız olumsuzluklar ve acılarla bizi yıkar, berbat eder, bitirir. Büyüttüğümüz insanı nihayetinde bu dünya için büyütüyoruz.

Çocuğumuzun günde birkaç kere süt emmesi gerekiyor. İkişer saat arayla annesinin bebeğini emzirdiğini düşünelim. Emme vakti yaklaşan bebek öyle bir ağlar ki eli ateşe değmiş zannedersiniz. Hâlbuki daha biraz önce emdiği süt henüz midesindedir. Annesi sonraları alışıcağı bu davranışa başlarda anlam veremeyebilir çünkü yavrusunu daha yeni beslemiştir. İşte böyle davranan bu çocuk, 58 yaşına geldiğinde emeklilik için kalan bir-iki senesi sanki yüzyıllar boyunca geçmeyecekmiş gibi sabırsızlanıp hafakanlara boğulan orta yaşlı insanla aynı kişidir. O yaştayken de acele eden, ailesini huzursuz hâle getiren, akrabalarıyla küsen kişidir. Biz genellikle Allah'ın buyruklarını, insanı tanıtan ifadelerini sadece büyüklerin muhatap olduğu cümleler zannetme yanılgısına kapılıyoruz ama aslında büyüyen o insan, bir zamanlar küçük değil miydi? Ve aynı insandı. Büyürken kimseye onu başka biri yapan yedek parça takılıyor değil ki!

\*

Âdiyât suresinin 6, İbrâhim suresinin 34. ayetlerinde Allah Teâlâ, insanın rabbine karşı nankör, ardından da çok nankör tabiatlı olduğunu buyurmaktadır:

إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُودٌ

إِنَّ الْإِنْسَانَ لَظَلُومٌ كَفَّارٌ

Rabbine bile nankör olabilen insan annesine nankörlük etse bu diğeriyle kıyaslanınca çok şaşılacak bir şey midir? Allah'a secdeye kapanmıyor da yaşlandığı için annesinin ayaklarına kapanır mı?

İnsanların hepsi elbette böyle değildir. Hepimizin pazara çıktığı bu imtihanda kimimiz yirmi, kimimiz yüz puanlık kötülük işleriz, sonuç itibarıyla hepimizde bu nankörlük karakteri öz itibarıyla vardır. İnsan ona hayat veren, cenneti vaat edip cehennemden kurtaracağını müjdeleyen Allah'a karşı nankörlük edebilmektedir; diğer taraftan anne onu iki sene emzirmiş ve birkaç yıl da bakımını yapmışken çocuğundan nankörlük görüyorsa buradaki emeğin diğeri yanında hiç lafı edilebilir mi? O dünyaya gelsin diye Allah'ın ondan önce belki bin anne daha yarattığı insan, saymaya ve takdirine yetiştiremeyecek böyle büyük bir lütfâ rağmen yine de yaratıcısı olan ilâhına karşı nankör olup secde etmeyi ve Kur'an okumayı reddedebilmektedir.

Anne-babalar evlatlarından mutlaka bir nankörlük ve kötülük bekleyecek değillerdir ancak gerçekçi olmak, hayatın ve insanın tabiatını tanımak zorundadırlar. Böyle bir mahluku büyütmede olduklarını bilecekler, çocuklarının onlardan daha iyi talihle yaşamalarını niyaz edeceklerdir fakat böyle olacak diye bir şart bulunmadığını da bilerek... Hele yaşadığımız fitne zamanında, kablolu-kablosuz bütün şer kaynaklarının çocuklarımızı hava kadar kuşattığı günlerde gerçekçi bakışı daha sindirerek düşünmek lazımdır. Söz konusu bu gerçeklik de bizi daha azimli olup fazla çalışmaya, sabırlılığa, çocuklarımızın çevresini daha dikkatli oluşturmaya sevk etmelidir. Şeytanın istediği bizim internetteki kötülüklerden sokaklardaki çirkinliklere kadar her şeyi görüp 'Bu zamanda çocuk büyütülmez' kıvamında bir çaresizlik ve ümitsizliğe hapsolmamızdır. Bu tabii ki kendi elimizle kendi geleceğimizi mahvetmekten başka işe yaramaz. Allah Teâlâ da ona güvenmemizi, emeğimizin karşılığını ondan beklememizi, üzerimize düşeni yapıp yolumuza devam etmemizi istemektedir. Ürküp korkmak, kabahati 'devrin kötülüğü'ne, fakirliğe, imkânsızlığa yüklemek kendi önümüzü tıkatıp Allah'ın insana en büyük ikramlarından ebeveynlik fırsatını tepmek manasına gelir. Ölümünden sonra ardından on çocuk niye bana dua etmesin?

İddialı gibi durabilecek şu ifadeyi de buraya not düşmekte fayda görüyorum: Âdem aleyhisselamdan bugüne dek çocuk büyütmenin kolaycacık, sorunsuz olduğu hiçbir devir yaşanmamıştır. Şimdi var olduğunu söylediğimiz çuval dolusu kötülükler karşısında, onları telafi edecek iyi imkânların da o denli bol bulunduğunu itiraf etmeliyiz. Günümüzden otuz, elli sene önce anneler çocuklarına besmele duyurabilmek için mahalle mahalle gezip hoca arıyorlardı; şimdiyse sadece fizikî imkânlar şöyle dursun, cebimizdeki telefon ve bilgisayar marifetiyle dahi pek çok arayışımız halloluveriyor.

Ürküp bir kenara çekilemez, pısırik olamayız; tıpkı dünyada ne olup bittiğinden habersizce dolaşacak kadar her şeyi salamayacağımız gibi. Bu iki ucun ortasında, heyecanlı, tedbirli, sabırlı, gayretli olmamız gereklidir. Çocuğumuza iyi bir çevre bulabilmek ümidiyle belki on şehirden taşınmayı göze alabiliriz. Bir yandan da çocuğumuz yaramaz, hırslı, mızır olup işleri bir parça zorlaştıracaktır ama Allah'ın insanı tam böyle tanıttığını bildiğimiz için işimizin doğal seyrinde ilerlediğini bilerek devam ederiz.

Meâric suresinin 19-21. ayetleri insan denen canlıyı tarif etmektedir. İnsanı; yani bizi ve çocuklarımızı...

إِنَّ الْإِنْسَانَ خُلِقَ هَلُوعًا

إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوعاً

وَإِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوعاً

*“Gerçekten insan pek tahammülsüz bir tabiatla yaratılmıştır.*

*Başına bir fenalık geldi mi sızlanır durur.*

*Ama ona bir nimet nasip olursa kendisinden başkasını yararlandırmaz.”*

Yâsîn suresinin 77. ayeti de “İnsan onu bir nutfeden yarattığımızı görmez mi? Oysa bak, şimdi o açıktan açığa bize karşı duran biri olmuştur” diyerek insanın inatçılığının hangi boyuta varabileceğini söylemektedir. Allah’a karşı bu başkaldırıyı yapan, anne-babasıyla veya samimi arkadaşıyla da kavgaya edebilecek potansiyeli çoktan taşıyor değil midir?

Bizim annelik-babalık vazifemiz bir meleğin bakıcılığını üstlenmek değildir, cin gibi yaramaz bir çocuktan melek gibi birini çıkarabilmek için anne-baba olduğumuzu unutmamalıyız. Rabbimizin anne-baba duasına yüklediği ödül ve bereket bu sebeptendir zaten. Evlatlarımıza da anne-baba duası almadıkça rahmet etmeyeceğini bu sebeple bildirmiştir. İki aylıkken ayrı, iki yaşına basınca ayrı, on beş yaşında ayrı, yirmi beşinde apayrı dertler taşıyan çocuklarımızla imtihanımızı iyi bitirerek kendimiz cenneti kazandığımız gibi çocuklarımızı da cennete hazırlamış oluruz.

Ne biz ne de çocuklarımız umutsuzluğa asla yanaşmamalıyız. Hiçbir işi başaramayacağını, elinden gelen bir şey olmadığını söyleyen çocuklarımıza vazifemiz de zaten yine onlardaki bu umutsuzluğa telafi edip yola girmelerini sağlamaktır. Karnı acıkınca emzirdiğimiz gibi zihni acıktığı, hayattan korktuğu, başkalarının çocuklarıyla kendini kıyaslama yanlısına düştüğünde devreye girmek, gerekirse pedagoğdan tavsiyeler alıp yol haritası belirlemek ebeveynlik görevlerimiz arasında belki en önemlilerindendir.

“Namaz çok sürdü, otuz senedir namaz kılıyorum, yaz günleri sabah namazına kalkamıyorum üstelik” diyerek namazı bırakmadığımız, böyle bir mazeret üzerinden ibadet pazarlığı edemeyeceğimiz gibi büyük bir ibadet olan evlat yetiştirme konusunda da ayak sürümek, mızızlanmak, geri adım atmak ya da vazgeçmek kabul edilebilir şeyler değildir. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, üç kız çocuğu yetiştirebilene cenneti vaat etmektedir. Aynı vaat beş vakit namaz kılan için de geçerliyse bu durumda evlat yetiştirmenin nasıl bir değer olduğu kendiliğinden meydana çıkar.

Eksiklikler, sıkıntılar tamamen biteceğini beklemeden yaşamaya, bu hayatı sürdürmeye çalışmak zorundayız. Günün birinde namazı bırakmamız ne kadar mümkünse çocuklarımızla ilgili süreçlerden el çekmemiz de o kadar söz konusu olabilir. Bu mücadele, ‘okul’ mücadelesi olarak görmekten çok daha büyük bir vazife, bir idealdir. Okul dediğimiz dört senede biter, geçer. Ama insanlık, Müslümanlık okuldan daha büyüktür. Anne öğretmenliği okuldan, okul süreçlerinden büyük ve önemlidir.

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَصَلَّى اللّٰهُ وَسَلَّم عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَىٰ آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

*Âlemlerin Rabbi Allah’a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.*